

Redogörelse

1977/78: 4

**från den svenska delegationen vid Europarådets parlamentariska
(rådgivande) församling rörande församlingsmötena under tiden maj
1976—januari 1977 (28:e sessionen)**

1977-06-16

Till riksdagen

Svenska delegationen hos Europarådets parlamentariska (rådgivande) församling överlämnar bifogade redogörelse för de tre församlingsmöten i Strasbourg (maj 1976, september 1976 och januari 1977) som ägde rum under församlingens 28:e årsession. Till redogörelsen är fogad en förteckning över församlingens samtliga rekommendationer, resolutioner och andra beslut under samma tidrymd.

På delegationens vägnar:

GUNNAR HEDLUND

/BERTIL STÅHL

Redogörelse från den svenska delegationen vid Europarådets parlamentariska (rådgivande) församling rörande församlingsmöten under tiden maj 1976–januari 1977 (28:e sessionen)

1. Inledning

Europarådets parlamentariska församlings 28:e års-session var stadgeenligt fördelad på tre delsessioner. Den första av dessa ägde rum under tiden 3–7 maj 1976, den andra under tiden 14–22 september 1976 och den tredje under tiden 24–28 januari 1977. Alla de tre församlingsmötena hölls i Strasbourg.

Den 16 september 1976 invaldes Portugal som ny medlem av Europarådet. Medlemsantalet uppgår därefter till nitton stater.

Den 28 januari 1977 invigdes Europarådets nya byggnad av Frankrikes president Valéry Giscard d'Estaing. Den nya byggnaden avses tjäna som mötesplats även för Europaparlamentet som dock har sitt huvudkvarter i Luxemburg.

Församlingens allmänpolitiska debatt under *majmötet* ägnades åt uppföljningen av den europeiska säkerhets- och samarbetskonferensen. Nord-syddialogens politiska betydelse var föremål för en särskild debatt. En stor ekonomisk debatt om de multinationella företagens roll hölls också under majmötet och fortsatte även under *septembermötet*. Under majmötet hölls en biståndspolitisk debatt varvid bl. a. världslivsmedelsprogrammets årsrapport behandlades. Juridiska utskottet initierade en debatt om FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter. Slutligen hölls en debatt om scenkonstens demokratisering.

Gästtalare vid majmötet var FN:s generalsekreterare Kurt Waldheim, EG-kommissionens ordförande François-Xavier Ortoli och Österrikes förbundskansler Bruno Kreisky.

Ämnet för den allmänpolitiska debatten vid *septembermötet* var södra Afrika. Vidare diskuterades Tindemansrapporten om en europeisk union, frågan om kontroll av vapenhandeln samt läget i Spanien. Församlingen granskade OECD:s verksamhetsberättelse och höll även en debatt om de monetära problemen. En debatt ägnades frågan om införande av ett internationellt sjukvårdskort. En debatt hölls om skyddet av de mänskliga rättigheterna.

I april 1976 hade Europarådet organiserat en stor konferens om de demokratiska institutionernas framtid med deltagande av politiker, journalister och forskare. Församlingen höll vid septembermötet en uppföljningsdebatt till konferensen och fortsatte diskussionen även under januarimötet.

Kulturella och utbildningspolitiska frågor som debatterades vid septembermötet rörde invandrarutbildningen, samarbetet med UNESCO och förslag om inrättande av ombudsmän för byggnadsminnesvården i medlemsländerna.

Debattämnen av vetenskaplig och teknisk karaktär var den fjärde parlamentariska och vetenskapliga konferensen, frågan om datainformationen i parlamentet, det vetenskapliga samarbetet i Europa och det europeiska rymdsamarbetet.

Slutligen behandlade församlingen i september frågan om utlänningars politiska rättigheter. Denna visade sig så känslig att beslut om resolution fick uppskjutas till januarimötet då en tämligen urvattnad text kunde antas. Andra befolkningspolitiska frågor som behandlades var II.O-konventionerna och Genèvekonventionen om flyktingars status.

I anslutning till septembermötet hölls ett *gemensamt möte* med EG-parlamentet i Luxemburg.

Gästtalare vid septembermötet var Portugals utrikesminister José de Medeiros Ferreira, den nederländske vetenskapsministern Trip, OECD:s generalsekreterare Van Lennep, Belgiens premiärminister Tindemans och Greklands försvarsminister Averoff som avlämnade ministerkommitténs rapport.

Vid *januarimötet* förrättades val av ett antal domare i den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Till svensk domare efter Sture Petrén som avlidit valdes riksmarskalken Gunnar Lagergren.

Temat för den allmänpolitiska debatten vid januarimötet var "europeisk solidaritet". Vidare diskuterades utvecklingen i Spanien. Den socialpolitiska debatten ägnades skydd mot arbetslöshetens följder och Europarådets förbindelser med arbetsmarknadens parter. Bland kommunal- och regionalpolitiska frågor debatterades europeisk miljöpolitik, införande av sommartid, planerings- och kommunministerkonferenserna samt resultaten från en under 1976 anordnad konferens mellan kommunala och regionala myndigheter. I jordbruksdebatten behandlades bevarandet av havens levande resurser och strukturproblemen i jordbruket.

Som gästtalare vid januarimötet deltog Islands utrikesminister Einar Agustsson, som föredrog ministerkommitténs rapport, och Luxemburgs premiärminister Gaston Thorn.

2. Den svenska representationen

Till den 28:e års-sessionen anmälde riksdagen följande valda ombud och suppleanter i församlingen och dess organ.

Ombud:

herr Gunnar Hedlund (c), den svenska delegationens ordförande

herr Stig Alemyr (s)

herr Uno Hedström (s)

herr Gösta Bohman (m)

herr Nils Erik Wååg (s)

herr Bengt Sjönell (c)

Suppleanter:

herr Jan-Erik Wikström
 fru Anita Gradin
 herr Lennart Pettersson
 herr Bertil Lidgard
 fru Frida Berglund
 fru Karin Söder

Efter regeringsskiftet i oktober 1976 avsade sig de nya regeringsledamöterna sina uppdrag i Europarådets parlamentariska församling, vilket föranledde följande ändringar i delegationens sammansättning (med verkan från den 7 december). Gösta Bohman ersattes av Bertil Lidgard (tidigare suppleant). På Lidgards suppleantplats inträdde herr Anders Björck. Jan-Erik Wikström ersattes av herr Björn Molin och Karin Söder av herr Einar Larsson.

Ombuden och suppleanterna är fördelade på församlingens samtliga *fjorton utskott* vilka sammanträder såväl mellan som under församlingssmötena och bereder huvuddelen av församlingens ärenden. Ett av dessa utskott, nämligen det ständiga utskottet, har fullmakt att i vissa frågor agera på församlingens vägnar mellan dess plenarmöten. På grundval av utskottens förslag eller betänkanden antar den parlamentariska församlingen antingen rekommendationer till ministerkommittén eller resolutioner samt utlåtanden och s. k. direktiv.

De svenska ombuden och suppleanterna har under verksamhetsperioden varit fördelade på församlingens utskott på följande sätt: (Namnen inom parentes anger innehavare av utskottsplats under perioden 7 december 1976–24 april 1977.)

	<i>Ordinarie</i>	<i>Suppleanter</i>
Ständiga utskottet	Alemyr Bohman (Lidgard)	Hedström Wikström (Molin)
Politiska utskottet	Alemyr Sjönell	Gradin Wikström (Molin)
Utskottet för ekonomi och utveckling	Alemyr Bohman (Björck)	Pettersson Sjönell
Social- och hälso- vårdsutskottet	Berglund Söder (Larsson)	Pettersson Sjönell
Juridiska utskottet	Hedlund Hedström	Lidgard Berglund
Kultur- och utbildnings- utskottet	Lidgard Wååg	Söder (Larsson) Gradin
Utskottet för vetenskap och teknologi	Söder (Larsson) Pettersson	Sjönell Wååg

Utskottet för regionplanering och kommunala frågor	Wååg Sjönell	Pettersson Lidgard
Utskottet för procedurfrågor	Lidgard (Björck)	Hedström
Jordbruksutskottet	Hedström	Söder (Larsson)
Utskottet för europeiska icke-medlemsländer	Wikström (Molin)	Gradin
Utskottet för förbindelser med parlamenten och allmänheten	Wikström (Molin)	Alemyr
Budgetutskottet	Hedström	Hedlund
Utskottet för befolknings- och flyktingsfrågor	Gradin	Wikström (Molin)

Vid majmötet valdes Stig Alemyr till vicepresident i församlingen. Han omvaldes som ordförande i utskottet för ekonomi och utvecklingsfrågor.

Flertalet av församlingens utskott har tillsatt halvpermanenta eller mer tillfälliga underutskott. Följande svenska delegater har under verksamhetsperioden eller del av den varit ledamöter av sådana underutskott.

Stig Alemyr av ekonomiska utskottets underutskott för kontakten med internationella organisationer; Karin Söder av sociala utskottets underutskott beträffande den europeiska socialförsäkringskoden; Frida Berglund av socialutskottets underutskott för den europeiska socialbalken; Bertil Lidgard av juridiska utskottets underutskott för straffrätt och kriminologi samt av kulturutskottets underutskott för historiska och konstnärliga minnesmärken; Lennart Pettersson av vetenskapsutskottets underutskott för databehandling och av den blandade europeiska kommittén för vetenskapligt samarbete; Bengt Sjönell av regionplane- och kommunalutskottets underutskott för Europapriset och Europatankens utbredning; Uno Hedström av jordbruksutskottets underutskott för förbindelser med FAO; och Anita Gradin av befolknings- och flyktingsutskottets underutskott för anordnande av ett symposium rörande den ändrade befolkningsstrukturen i Europa samt av politiska utskottets underutskott för studium av Tindemansrapporten.

I det följande ges en kortfattad redogörelse efter ämnesområden för de viktigare ärendenas behandling liksom för det svenska agerandet i olika frågor.

3. Portugal inträder som medlem i Europarådet

Utvecklingen i Portugal har noga följts av den parlamentariska församlingen alltsedan 1974 års revolution. Vid så gott som varje delsession har läget i Portugal debatterats. Socialistledaren Soares höll i sin egenskap av utrikesminister i general Spínolas ministär ett tal inför församlingen under

höstsessionen 1974. Delegationer från Portugals konstituerande församling har deltagit i Europarådsförsamlingens Portugaldebatter alltsedan oktobermötet 1975.

Sedan ett parlament valts i Portugal genom fria och hemliga val, sedan president valts i enlighet med den nya konstitutionen och en regering bildats som förklarat sig beredd uppfylla kraven enligt den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna, var villkoren uppfyllda för att Portugal skulle kunna upptas som ny medlem i Europarådet. Portugal ansökte om medlemskap den 12 augusti, den parlamentariska församlingen tillstyrkte inval den 16 september, och ministerkommittén beslöt den 21 september uppta Portugal som den nittonde medlemsstaten i Europarådet. Anslutningsceremonin ägde rum den 22 september, då utrikesminister Ferreira undertecknade anslutningsdokumentet till Europarådet och den mänskliga rättighetskonventionen och därefter talade inför församlingen. I den debatt som följde på Ferréiras anförande yttrade sig bl. a. Stig Alemyr, som på den svenska delegationens vägnar hälsade Portugal välkommen i Europarådet.

4. Politiska frågor och frågor som rör europeiska icke-medlemsländer

Majmötets generaldebatt ägnades åt *konferensen om säkerhet och samarbete i Europa*, vars *slutakt* undertecknades i Helsingfors den 1 augusti 1975. Församlingen bedömde det angeläget att hålla en preliminär diskussion om konferensen, dess resultat och de förväntningar som kunde ställas redan på detta stadium. Flertalet utskott hade skärskådat Helsingforsdokumentet, vart och ett ur den egna synvinkeln och avgivit rapporter till församlingen. En särskild kommitté med representanter för de olika utskotten hade utarbetat förslag till en resolution, en rekommendation och ett direktiv. Som huvudrapportör (dok. 3767, 3781) hade österrikaren Franz Karasek (Öst. Volkspartei) fungerat. Holländaren de Koster (lib.) var politiska utskottets rapportör för de militärpolitiska aspekterna (dok. 3768), medan den brittiske delegaten Mabon (labour) svarade för en gemensam rapport från politiska utskottet och utskottet för europeiska icke-medlemsländer (dok. 3769) om samarbetet på det humanitära området m. m. För det ekonomiska utskottets rapport (dok. 3776) svarade den schweiziske delegaten Broger (chr.dem.). Phillip Whitehead, Storbritannien (labour), var rapportör för kultur- och utbildningsutskottet (dok. 3771), Serge Boucheny, Frankrike (kom.), för teknologi- och vetenskapsutskottet (dok. 3772). Anita Gradin (s) svarade för befolknings- och flyktingsutskottets rapport (dok. 3779), och fransmannen Claude Delorme (soc.) rapporterade för kommun- och regionutskottet (dok. 3780).

Franz Karasek anslog ett huvudtema i debatten när han "fastslog" att man på sovjetisk sida menar, att avspänning – det innebär att förändra kraftförhållandena i världen till Sovjetunionens fördel. Varje försök som

görs från de västliga ländernas sida att propagera för våra idéer betraktas i Sovjetunionen som ett hot mot de mänskliga rättigheterna och som motsatsen till avspänning, sade han. Henri de Koster anlade liknande tongångar i sitt anförande och citerade Bresjnevs ord vid den 25:e partikongressen i följande termer: "Vi döjer inte att vi betraktar avspänningen som ett medel att skapa bättre förutsättningar för att fredligt bygga upp socialismen och kommunismen." Åtskilliga talare instämde med dessa inledare, men det framfördes även skiljaktiga meningar. Whitehead kunde redovisa en mera positiv syn när det gällde samarbetet på kulturens och utbildningens fält. Europarådet, och särskilt kulturutskottet, har verkligen möjligheter att konstruktivt bidra till ett livligare samarbete med de östeuropeiska länderna, sade han. Boucheny vållade en mindre incident när han beskyllde västtyskarna för häxjakt vid tillämpningen av lagen om "yrkesförbud".

Delorme framhöll att miljöfrågorna och andra teknisk/vetenskapliga frågor var lämpade för ett konkret samarbete mellan väst- och östeuropeiska länder. Som exempel nämnde han de samarbetsdiskussioner – både bilateralt mellan Sverige och Sovjetunionen och multilateralt – som förts om Östersjöns nedsmutning. – Anita Gradin påpekade att om flertalet punkter i Helsingfordokumentet berörde frågor mellan öst och väst, så utgjorde de flyttande arbetarna snarare ett problem mellan norr och söder. Här är det de nord- och västeuropeiska högindustrialiserade ländernas regeringar som bör bättre samarbeta med de sydeuropeiska för att åstadkomma goda arbetsförhållanden och säkerhet i anställningen för de utländska arbetarna. En konvention i Europarådet som redan utarbetats om flyttande arbetares legala status bör framläggas för underskrift av medlemsregeringarna, ansåg hon.

Församlingen uttryckte i resolution (nr 625) att det ännu är för tidigt att dra några mer ingående slutsatser om tillämpningen av slutakten från ESK. De olika elementen i slutakten kommenteras kortfattat. I en särskild punkt noteras "skiljaktigheterna i tolkningen av de principer som enligt vad man kommit överens om bör styra förbindelserna mellan de deltagande staterna, och den nyligen inträffade försämringen i Öst/Väst-relationerna". Församlingen antog även en rekommendation (nr 782) med uppmaning till ministerkommittén att även i fortsättningen utnyttja Europarådet för uppföljningen av slutakten från ESK, att koordinera medlemsregeringarnas åtgärder inför säkerhetskonferensens uppföljningsmöte i Belgrad 1977 samt att hålla församlingen informerad om uppföljningen av ESK.

Slutligen ges direktiv (nr 357) till utskottet för vetenskap och teknologi att intensifiera sina ansträngningar att öka kontakterna mellan Väst- och Östeuropa på det vetenskapliga och tekniska området.

I ESK-debatten deltog även den österrikiske förbundskanslern Bruno Kreisky. Hans argumentationslinje avvek märkbart från den som majoriteten av talare framfört i debatten om ESK.

Kreisky fastslog att den militära styrkebalansen supermakterna emellan

är en nödvändig förutsättning för avspänningen i Europa. Detta innebär samtidigt att varje ändring av denna jämvikt även måste ändra förutsättningarna för avspänningspolitiken. Avspänningen innebär visserligen inget absolut fredstillstånd efter det kalla kriget, men en hög grad av relativ avspänning har obestriddligen kunnat uppnås på den europeiska kontinenten, sade han.

Det borde nu vara en uppgift för de europeiska demokratierna att på ett konstruktivt – och om man så ville kontroversiellt – sätt föra avspänningspolitiken ytterligare framåt: "ty endast i en utveckling av det nuvarande avspänningstillståndet ligger dess bestånd", fortsatte Kreisky. Europas demokratiska stater borde inte ständigt nöja sig med en defensiv hållning till avspänningen utan söka föra en mera inspirerad politik. Kreisky pekade på två samarbetsområden för en konkret vidareutveckling av avspänningspolitiken, nämligen energiförsörjningen och utbyggnaden av de europeiska vattenvägar.

Avspänningspolitiken gagnar framför allt demokratin, då avspänningen är en förutsättning för liberalisering, fortsatte Kreisky. Han gjorde sig emellertid inga illusioner om hur långt en sådan kunde gå: liberaliseringspolitiken har hittills alltid kommit till sitt slut när den övergått i demokratisering. Då har pansaret satt stopp för processen. Men även om händelserna i Tjeckoslovakien 1968 i väst nu blott betraktas som ett kapitel i det mänskliga lidandets historia, har likafullt hela utvecklingen inom den europeiska kommunismen – de kritiska tendenserna, strävandena mot emancipation från rörelsens centralmakt – fått polycentrismen att spira, sade Kreisky.

Under majmötet hölls också en debatt om *nord-syddialogens politiska betydelse*. En rapport i ämnet, dok. 3763, hade framlagts av italienaren Vedovato (krist. dem.), och församlingen antog en resolution (nr 621).

Ämnet för septembersessionens allmänpolitiska debatt i Europarådets församlingen var *Västeuropa och läget i Afrika söder om ekvatorn*.

Rapportör i frågan var den schweiziske socialisten Aubert. Redan under utskottsbehandlingen visade det sig ogörligt att nå fram till en enhetlig Europarådssyn på problemen i södra Afrika. Efter långa och livliga sittningar framlade utskottet ett resolutionsförslag som till stor del byggde på de nordiska utrikesministrarnas uttalande i augusti 1976. I den resolution (nr 641) som slutligen antogs, konstaterar den parlamentariska församlingen att den nuvarande politiska situationen i södra Afrika utgör ett hot mot internationell fred och säkerhet. Församlingen fördömer Sydafrikas apartheidspolitik och kräver av Europarådets medlemsregeringar att visa solidaritet mot Afrikas folk i deras kamp för politiska rättigheter men under hänsynstagande även till de vita invånarnas legitima rättigheter. Sydafrikas ockupation av Namibia fördöms. Medlemsregeringarna uppmanas solidarisera sig med den afrikanska befolkningen i Zimbabwe, iakttäta säkerhetsrådets sanktionsbeslut och garantera humanitärt bistånd där så erford-

ras till alla människor i Zimbabwe. Säkerhetsrådet bör fatta beslut om vapenembargo mot Sydafrika. Alla främmande trupper bör dras bort från Angola. Församlingen förklarade sig ämna behålla utvecklingen i södra Afrika på sin agenda tills en rättvis och fredlig lösning nåtts.

Vid septembermötet avgav den parlamentariska församlingen sitt uttalande *Tindemansrapporten och Europarådet* över den belgiske premiärministern Tindemans rapport om en europeisk union, vilken våren 1976 framlagts inför det europeiska EG-rådet, dvs. EG:s stats- och regeringschefer. Till grund för debatten i församlingen låg en rapport (dok. 3827) jämte resolutionsförslag som utarbetats av Anita Gradin på det politiska utskottets vägnar. Fru Gradin erinrade i sitt inledningsanförande om att Tindemansrapporten icke torde komma att föranleda några omedelbara åtgärder inom EG. Den var icke desto mindre värdefull genom att den innehåller en rad konkreta förslag till intensifierat samarbete inom olika fält. Många av de samarbetsområden som nämns i rapporten kan även inordnas under Europarådets program. Det finns anledning undersöka om inte Europarådssamarbetet kunde utvidgas på dessa fält i vart fall så länge de inte tas upp av De Nio, sade hon, och betonade i det sammanhanget vikten av att fackministermötena i Europarådskretsen gavs ökad betydelse. Hon kritiserade Tindemansrapportens benägenhet att låta EG-domstolen i Luxemburg ta över vissa funktioner berörande de mänskliga rättigheterna men framhöll att Leo Tindemans vid sitt möte med utskottet hade försäkrat att Europarådets ledande roll i detta arbete icke kunde ifrågasättas.

Församlingen antog den föreslagna rekommendationen (nr 793). Här i uppmanas ministerkommittén att överväga vilka konsekvenser Europarådet kan dra av Tindemansrapportens uppföljning inom EG. Ministerkommittén bör delegera fler frågor till fackministerkonferenser och uppmantra EG att delta i Europarådets samarbete på regeringsplanet. Arbetet på att förverkliga den europeiska mänskliga rättighetskonventionen bör främjas av EG. Slutligen uppmanas ministerkommittén att i högre grad än hittills utnyttja sina möten till utrikespolitiska diskussioner mellan utrikesministrarna.

Under septembermötet höll församlingen även en debatt om *kontroll av vapentillverkning och vapenhandel*. Rapportör var den irländske ledamoten Collins (Fine Gael).

I sin rapport (dok. 3817) beskriver Collins med hjälp av material från SIPRI hur handeln med högt sofistikerade "konventionella" vapen stigit brant under senare år och hur särskilt de oljerika länderna kunnat upprusta högst väsentligt. Han påvisar hur restriktioner i vapentillverkningen kan uppnås genom hårt driven industriell rationalisering som t. ex. i Sverige (endast tre huvudtyper stridsflygplan jämfört med Englands åtta och Frankrikes tio fördelade på samma totala antal plan). Han visar även med Schweiz som exempel hur neutrala länder iakttar restriktioner i försäljning av vapen till länder i krig eller under krigsrisk samt hur vapenförsäljningen

kan underkastas parlamentarisk kontroll som i USA. De många försök som gjorts att uppnå internationell kontroll av vapenhandeln har misslyckats främst på grund av två skäl, framhåller Collins. Det ena är köparländernas, och då främst de underutvecklade ländernas protester mot att utsättas för vad de anser vara förödmjukande diskriminatorisk behandling av säljarna. Det andra är att man förbisett såväl de ekonomiska följderna av handelsrestriktioner för industriländerna som vapenhandelns betydelse som instrument för vissa länders utrikespolitik.

I den resolution (nr 642) som antogs av församlingen yrkas att Europarådsländernas parlament söker förmå sina regeringar att informera parlamenten om det egna landets vapentillverkning och internationella vapenhandel samt att såväl handel som tillverkning av vapen underkastas offentlig insyn; att exporten till spänningsladdade regioner kontrolleras strängt; att de västeuropeiska regeringarna genom koordinerad planering av den egna vapenproduktionen bör producera för varandra och därigenom minska behovet av att exportera vapen till andra länder; att omoderna vapen förstörs och icke exporteras samt att möjligheterna att omstrukturera vapenindustrin till civil tillverkning utreds. I rekommendation nr 794 föreslås ministerkommittén att ta initiativ i FN om upprättande av ett internationellt, offentligt register som täcker både tillverkningen och försäljningen av vapen samt att inom Europarådet utarbeta gemensamma regler för vapenexport, särskilt till länder i konflikt etc.

Församlingen debatterade även *Spanienfrågan* vid septembermötet. Till grund för debatten låg en rapport (dok. 3853) av den italienske kristdemokraten Giuseppe Reale utarbetad på uppdrag av utskottet för europeiska icke-medlemsländer samt ett muntligt yttrande från det politiska utskottet genom dess rapportör, den franske socialistiske ledamoten Claude Delorme. I rapporterna konstateras att utvecklingen i **S**panien gått snabbt efter Francos död tio månader tidigare. Regeringen Suarez inledde sin verksamhet genom att bevilja en betydligt mer långtgående amnesti än vad som väntats, partierna tolereras, spridande av tryckt skrift likaså, fackföreningarna jämväl. Regeringen förberedde folkomröstning om en ny konstitution samt val före juli 1977. Samtidigt är lagstiftningen om censur och polisens maktmedel fortfarande i kraft. I ett inlägg under debatten hälsade Anita Gradin de steg mot en lättare situation som tagits med tillfredsställelse samtidigt som hon varnade för att utvecklingen åter kunde gå tillbaka. Partierna måste fortfarande undergå en förödmjukande behandling för att bli erkända. Presslagarna hänger som ett Damoklessvärd över tidningarnas redaktörer. Regeringen måste visa mod, kraft och vilja att fortsätta på vägen mot demokratisering. Om den misslyckas är risken stor för en ytterligare polarisering av de politiska krafterna i Spanien med tunga konsekvenser för framtiden, framhöll Gradin.

I den resolution (nr 640) som antogs av församlingen och som väsentligt skilde sig från den text som presenterats av utskottet konstaterades att

Spanien inträtt i en period av förändring och att demokratiseringsprocessen är oåterkallelig. Regeringens uttalade mål att demokratisera regimen noteras och amnestiproklamationen välkomnas. Församlingen betonar nödvändigheten av att full politisk frihet, fackföreningsfrihet och pressfrihet garanteras. Den hoppas att den kommande folkomröstningen skall möjliggöra för det spanska folket att entydigt uttala sig för införande av demokratiska institutioner. Än en gång betygar församlingen sin solidaritet med alla krafter i Spanien som arbetar för införande av en sann demokrati i Spanien.

Vid januarimötet återkom församlingen till utvecklingen i Spanien. En informerande rapport (dok. 3920) presenterades av den schweiziske liberala ledamoten Walther Hofer, ordförande i utskottet för europeiska icke-medlemsländer. I rapporten ges en redogörelse för den politiska och konstitutionella utvecklingen i Spanien sedan septembersessionen. Rapporten utmynnar i förhoppningen att fria val i Spanien i år skall möjliggöra för det nyvalda Cortes att sända observatörer till Europarådet och att sedan konstitutionella reformer genomdrivs som möjliggör för Spanien att inträda som fullvärdig medlem i Europarådet. – För det politiska utskottets del avgav Claude Delorme ett muntligt yttrande. Han instämde i stort med Hofers positiva bedömning av läget, välkomnade pressfriheten men betonade att situationen med avseende på vissa partiers laglighet fortfarande var vacklande.

Församlingens allmänpolitiska debatt under januarimötet ägnades åt *den europeiska solidariteten*. Till grund för debatten låg en rapport (dok. 3909) från politiska utskottet och dess huvudrapportör Aubert. I det förslag till rekommendation som antogs av församlingen (rek. 803) analyseras läget i Västeuropa med utgångspunkt i följande faktorer:

- energikris, monetär kris och ett ekonomiskt läge som i flertalet medlemsländer karaktäriseras av inflation och arbetslöshet;
- bristande ekonomisk, social och politisk balans mellan Nord- och Sydeuropa;
- ekonomiska, sociala och t. o. m. militära tvister mellan vissa medlemsländer;
- försvagning av regeringsstrukturerna inom det demokratiska politiska systemet.

Mot denna bakgrund utvecklas i rekommendationen behovet av ökad solidaritet inom Europarådsområdet. Ministerkommittén tillråds att snabbt och fullständigt sätta i kraft den resolution (74) 4 kommittén antog för tre år sedan om Europarådets framtida roll. Ministrarna bör vidare till studium ta upp den österrikiske förbundskanslern Bruno Kreiskys förslag i följd om sammankallande av ett toppmöte mellan Europarådsländerna, USA och Canada för diskussion av de stora aktuella problemen såsom den ekonomiska och monetära krisen, energifrågorna, förbindelserna med utländerna och säkerhetsproblemen.

I debatten yttrade sig från svensk sida Anita Gradin. Hon betonade att samarbetet i Europarådet med dess större medlemskrets icke får reduceras i takt med att arbetet inom EG utvecklas. Samarbetet i Europa kan bli reellt först den dag en verklig solidaritet växer fram *inom* de olika länderna, en solidaritet som bygger på respekt för andra och på förnuftigt tänkande i stället för prestige-tänkande.

Fru Gradin kom även in på krisen i Tjeckoslovakien som uppstått efter publiceringen av Charta 77. Under de senaste dagarna har vi blivit påmind om att det tjeckoslovakiska folket icke kan tåmjas, sade hon. Motståndsviljan och frihetslängtan har icke stäckts trots det mångåriga förtrycket under diktaturen. Europarådet måste utnyttja varje möjlighet att bistå det tjeckoslovakiska folket i Helsingforsaktens anda. En dialog måste öppnas.

5. Ekonomiska frågor och utvecklingsfrågor

Vid majmötet ägnades en stor debatt åt de *multinationella företagen* (MNF). Denna fråga har behandlats av och fortsätter att sysselsätta en rad internationella organisationer, FN, ILO, OECD etc. Anledningen till att den tagits upp i Europarådet ligger i att den där behandlas av politiker som i sina egna parlament har att ta ställning till de multinationella företagens verksamhet. Församlingens ekonomiska utskott under Stig Alemyrs ordförandeskap anordnade i mars 1976 en hearing där representanter för den internationella fackföreningsrörelsen, de europeiska arbetsgivarförbunden, en rad multinationella företag och internationella organisationer som EG-kommissionen, OECD och UNCTAD fick framföra sin syn på MNF och diskutera med parlamentarikerna från de arton Europarådsländerna. Från de svenska MNF deltog dr. Hans Stahle i Alfa-Laval.

Till majmötet förelåg tre dokument. Det ekonomiska utskottets rapportör, västtysken Holtz (soc.dem.) hade framlagt en provisorisk rapport (dok. 3762). Nils Erik Wååg presenterade på det vetenskaplig-teknologiska utskottets vägnar ett yttrande (dok. 3785). Slutligen hade inläggen vid nämnda hearing samlats i dok. AS/Inf (76) 2.

I Holtz' rapport analyseras en rad karaktäristika för MNF, positiva och negativa. Rapporten innehåller även en redogörelse för vilka åtgärder som övervägs internationellt i olika organ för att komma till rätta med MNF:s negativa yttringar, vidare egna förslag från utskottet. I sitt anförande under debatten framhöll Holtz vikten av att en internationell konvention antas om MNF angående arbetstagarnas rättigheter, transfereringar av teknologi, investeringsskydd etc. inom ramen för vidareutvecklade internationella rättsregler och publiceringsföreskrifter. Eventuellt borde en sådan konvention även innehålla förbud mot givande av mutor – ett problem som aktualiserats av Lockheed-affären och vissa avslöjanden i Der Spiegel. Vidare föreslog Holtz att man prövade om inte en Carta över MNF:s sociala förpliktelser borde utarbetas av Europarådet. Nils Erik Wååg som i

sin rapport analyserat MNF:s fördelar och nackdelar ur teknologisk synvinkel framhöll under debatten som en väsentlig faktor de resurser MNF har när det gäller att utveckla nya och komplicerade teknologier och icke minst sådana som kräver lång utvecklingstid. Å andra sidan fanns det exempel på att MNF och andra stora företag utnyttjat sin ekonomiska makt till att framtvunga nedläggning av mindre och medelstora företag i avsikten att hindra utnyttjandet av teknologiska innovationer som bedöms besvärande för de stora företaget. Från samhällets synpunkt som en helhet är det bättre att teknologisk forskning utförs i nationellt ansvariga institutioner än av multinationella företag, sade han. — Bengt Sjönell tog upp de mindre och mellanstora företagens situation. Dessa företag som svarar för en viktig sektor i västländernas ekonomi bör erhålla regeringarnas stöd, särskilt när det gäller teknologisk utveckling. Erfarenheten visar att de stora uppfinningarna sällan ser ljuset i de stora forskningslaboratorierna utan till stor del är ett resultat av enskilda uppfinnares och småföretagares mödor.

Efter fortsatta överväganden inom det ekonomiska utskottet (dok. 3839) återupptogs debatten under septembermötet. Församlingen antog en resolution (nr 639) vari EG:s och OECD:s politik gentemot MNF refereras. MNF uppmanas att noga iaktta OECD:s förhållningsregler för multinationella företag och särskilt vad däri sägs om givande av mutor samt om bildande av internationella karteller. Regeringarna uppmanas bl. a. att utarbeta ett internationellt avtal om MNF samt att på regional basis söka harmonisera sin lagstiftning rörande dylika företag. Fackföreningsinternationalen uppmanas stödja utvecklingen av fackföreningar i u-länderna, medan de internationella och nationella arbetsgivarorganisationerna bör lämna intensiv information om OECD:s riktlinjer för MNF.

Under majmötet ventilerades även en rapport om *flygtransporter i Europa* mot bakgrund av en rapport (dok. 3761) av den belgiske delegaten Hector de Bruyne (Volksunie). I den resolution (nr 626) som antogs uppmanas den europeiska civila luftfartskonferensen ECAC och medlemsregeringarna att främja en koordinerad luftfartspolitik i Europa, att föra in charterflygningarna under Bermudasöverenskommelserna samt att främja samarbetet mellan flygbolagen i Europa.

Under septembermötet läge den varje år återkommande debatten om OECD rum. I debatten deltog OECD:s generalsekreterare Van Lennep och parlamentariker från OECD-länderna Australien, Canada och Nya Zeeland. Till grund för debatten låg en rapport (dok. 3838) från ekonomiska utskottet. Rapportör var den franske deputeraden Jean Valleix (gaullist). Dessutom hade rapporter utarbetats av det tekniskt-vetenskapliga utskottet (dok. 3841; rapportör Hector de Bruyne, Belgien), av kultur- och utbildningsutskottet (dok. 3847; rapportör Lord Beaumont of Whitley, lib. Storbritannien) och av utskottet för regionplanering och kommunfrågor (dok. 3859; rapportör Jan Reijnen, Pop. Cath., Nederländerna).

I resolution (nr 638) uppmanas OECD och dess medlemsregeringar att

leva upp till den ekonomisk-politiska strategi som antogs av rådet i juni 1976: att förbättra samarbetet med u-länderna såväl i UNCTAD som när det gäller nord-syddialogen och upprättande av ett preferenssystem; att påskynda samarbetet på energiområdet och att söka upprätta ett internationellt betalningssystem. I resolutionen berörs även frågor om jordbruksforskning, om relationen energi/miljö, om stadsplanering samt det vetenskapliga samarbetet.

Under septembersessionen hålls även en debatt om de *monetära problemen i Europa och oljekrisen*. En rapport (dok. 3814) hade utarbetats av den liberala tyske delegaten Manfred Vohrer på det ekonomiska utskottets vägnar. Församlingen antog en resolution (nr 630) med uppmaning till medlemsländerna att öka sin självförsörjning av energi, samordna forskning och energipolitik samt att se upp så att betonande av miljöriskerna icke får en splittrande effekt i Europa.

I enlighet med numera etablerad tradition ägnades under majmötet en debatt åt *utvecklingssamarbetet*. Till debatten hade framlagts två rapporter. Den danska delegaten Edele Kruchow (rad.Venstre.) svarade för rapporten från utskottet för ekonomi och utveckling (dok. 3759) medan den brittiske delegaten John Farr (cons.) framlade jordbruksutskottets rapport (dok. 3765) med svar på *världslivsmedelsprogrammets femte verksamhetsberättelse* täckande en fyraårsperiod. Fru Kruchow lämnade i sin rapport en översikt över pågående arbete inom några olika multilaterala biståndsorgan – det andra utvecklingsåriondet, det internationella kvinnoåret och Mexikokonferensen, UNCTAD IV, Pariskonferensen. I den resolution (nr 622) som antogs uppmanas medlemsregeringarna att vidta en rad åtgärder på handels och industrins område, på biståndsområdet och på det institutionella området för att åstadkomma en gradvis förändring av det internationella ekonomiska systemet, i syfte att underlätta en rättvisare fördelning av välfärd och tillväxt på världsnivå.

Mr. Farr berömde i sin introduktion FAO för ett gott arbete. Den kritik som riktats mot organisationen ansåg han vara orättvis. Han glädde sig åt att organisationen skulle få ökade resurser under kommande budgetår. Han beklagade att Sovjetunionen vägrade ansluta sig till organisationen. Att världens största veteproducent befinner sig utanför FAO ger organisationen stora svårigheter. – Uno Hedström framhöll att den springande frågan beträffande världens livsmedelsförsörjning gäller hur man skall uppnå accelererad produktionsökning i de underutvecklade länderna. De fattigaste människorna kommer inte automatiskt att se sin inkomst öka även om nationalinkomsten gör det, det vet vi av erfarenhet. Därför bör man uppmuntra program för integrerad jordbruksutveckling där tekniska nyheter och nya produktionsmetoder sätts in samtidigt med institutionella, sociala och ekonomiska förändringar. Hedström framhöll även skogsbrukets betydelse, icke minst för att bekämpa erosion och förbättra vattenförsörjningen. I frågan om överbefolkningen sade Hedström att familjeplanering erfa-

renhetsmässigt blir effektiv först i samband med en förbättring av ekonomin. Och då tenderar födelseöverskottet att sjunka automatiskt.

I den resolution (nr 623) som antogs noteras att mer än 460 miljoner människor lider av undernäring. Under perioden 1970–1974 ökade u-ländernas matproduktion endast med 1.4 procent per år, vilket inte ens är i takt med folkökningen (2.5 procent) och ligger långt efter målet för det andra utvecklingsårtondet. De nationella parlamenten och regeringarna i Europarådsländerna uppmanas enträget att ge större finansiella bidrag än tidigare till världslivsmedelsprogrammet, att bidra generöst till att lägga upp en nödreserv av livsmedel enligt FN:s resolution 3362 samt att ställa europeiskt kunnande till förfogande för dem som är i nöd.

6. Sociala frågor

Vid septembermötet antog församlingen en rekommendation (nr 792) om *inrättande av ett internationellt sjukvårdskort*. Till grund för debatten låg en rapport (dok. 3818) från social- och hälsovårdsutskottet, utarbetad av den brittiske delegaten John Cordle (konservativ). I rekommendationen föreslås ministerkommittén tillsätta en expertkommitté med uppgift att utarbeta ett konventionsförslag för att sjukvård vid utlandsvistelse skall kunna erhållas med ett minimum av formaliteter och utan kontantbetalning.

Vid januarimötet avhölls en arbetsmarknadsdebatt mot bakgrund av två rapporter. Den schweiziske socialisten Didier Wyler stod som rapportör för en rapport (dok. 3899) om *skydd av arbetarna mot arbetslöshetens följder*. I rapporten görs en genomgång av de olika åtgärder som vidtas i medlemsländerna till stöd åt de arbetslösa. Där redovisas även i vilken mån medlemsstaterna ratificerat hithörande artiklar i Europarådets konvention om social trygghet samt vissa ILO-konventioner. Under utskottsbehandlingen hade särskilt från svensk sida understrukits vikten av att kampen i första hand måste inriktas på att främja sysselsättningen, och icke blott på att lindra arbetslöshetens följder. Under debatten i församlingen framhöll fru Frida Berglund att inget av Europarådets medlemsländer kunnat lösa sysselsättningsfrågorna på ett tillfredsställande sätt. Miljoner människor är idag arbetslösa, andra riskerar att bli det. Bakom siffrorna döljer sig många mänskliga tragedier, men också stora ekonomiska problem för samhället. Den här situationen får inte förlama oss. Det är en utmaning till oss alla att undanröja de hinder som förorsakar arbetslöshet – om det är lågkonjunktur, strukturförändringar, brist på utbildning eller något annat.

Det är ett samhällsansvar att planera för att människor, som vill också kan få arbete sade Frida Berglund och framlade följande tre utgångspunkter för en aktiv sysselsättningspolitik.

Första utgångspunkten för sysselsättningspolitiken bör vara uppfattningen om arbetslivets betydelse för den enskilde och för samhället.

En andra utgångspunkt för politiken utgörs av de allmänna ekonomiska

förutsättningarna. Endast en ekonomi som befinner sig i expansion kan ge utrymme för ökning av sysselsättning.

En tredje utgångspunkt är att produktionen skall inriktas på att tillgodose medborgarnas behov av varor och tjänster.

Det är viktigt att se kvinnorna som en arbetskraftsresurs – var och en skall ha möjlighet att medverka i arbetslivet efter sin förmåga. Målsättningen måste vara att varje människa är ekonomiskt oberoende, sade Frida Berglund.

Den rekommendation (nr 804) som antogs gav i viss mån uttryck för den av fru Berglund framförda synen på sysselsättningspolitiken. Ministerkommittén uppmanas sluta en konvention om allas rätt till arbete och om skydd mot arbetslöshetens följder, i enlighet med vissa principer som framläggs i bilaga till rekommendationen.

Församlingen antog även en rekommendation (nr 805) om *Europarådets förbindelser med arbetsmarknadens parter* efter diskussion av en rapport som på socialutskottets vägnar framlagts av den brittiske delegaten Arthur Lewis (labour). I rekommendationen erinras om att Europarådets arbetsprogram i stor utsträckning upptar frågor på det sociala området medan intet institutionellt samarbete äger rum mellan rådet och arbetsmarknadens parter. Ministerkommittén uppmanas att sätta upp en rådgivande kommitté med representanter för de viktigare internationella löntagar- och arbetsgivarorganisationerna, för regeringarna och för församlingen för att möjliggöra en kontinuerlig och omfattande dialog mellan dessa parter om varjehandla frågor berörande den ekonomiska och sociala politiken.

7. Juridiska frågor

Den 23 december 1975 trädde den *internationella konventionen om civila och politiska rättigheter* i kraft och därmed även det *frivilliga protokollet* till konventionen. De rättigheter som skyddas av denna FN-konvention är till stora delar desamma som berörs av den *européiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna*. Sedan någon tid har även EG:s domstol tagit ställning i frågor rörande de mänskliga rättigheterna.

Under en lång tid var Europarådet och dess organ – kommissionen, domstolen, ministerkommittén – det enda internationella forum där frågor om de mänskliga rättigheterna kunde tas upp till rättslig behandling. Efter ikraftträdandet av FN-konventionen kan risk uppstå för dubbelarbete och konkurrens mellan skilda internationella organ. Europarådets ministerkommitté ägnar härmed sammanhängande problem sin uppmärksamhet.

Vid septembermötet antog församlingen en rekommendation (nr 791) och en resolution (nr 635) om skyddet för mänskliga rättigheter i Europa på grundval av en rapport (dok. 3852) som för det juridiska utskottets räkning utarbetats av den västtyske socialdemokraten Helmuth Sieglerschmidt. I

rekommendationen uppmanas ministerkommittén att undersöka vilka mänskliga rättigheter som finns inskrivna i medlemsländernas grundlagar och som lämpligen skulle kunna infogas i konventionstexten. Expertgruppen för mänskliga rättigheter bör påskynda sitt arbete med att i Europarådskonventionen infoga de rättighetskriterier som är upptagna i FN-konventionen men icke medtagits i den europeiska konventionen. I resolutionen uppmanas de stater som ännu icke ratificerat protokollet till FN-konventionen att följa de skandinaviska ländernas exempel och göra en reservation av innebörd att ingen enskild hänvändelse må tas upp i sak som är eller har varit föremål för behandling i den europeiska kommissionen för mänskliga rättigheter.

Europarådet anordnade under tiden 21–23 april 1976 en *konferens rörande utvecklingen inom de demokratiska institutionerna i Europa*. Från svensk sida deltog i konferensen en särskild riksdagsdelegation bestående av andre vice talmannen Ivar Virgin, konstitutionsutskottets ordförande Hilding Johansson samt herrar Bertil Fiskesjö och Olle Svensson. Av Europarådsdelegaterna deltog fru Anita Gradin och som experter förre ambassadören Gunnar Heckscher, förre hovrättspresidenten Sture Petré, JO Bertil Wennergren samt rektor Lars Furhoff vid journalisthögskolan. Furhoff var rapportör i tredje kommittén.

Vid septembermötet lämnade det juridiska utskottet och dess rapportör, den franske socialisten Jean Périquier en redogörelse för konferensen. De två huvudfrågor som ställdes vid konferensen gällde hur de demokratiska institutionerna utvecklats och vilka deras framtidsperspektiv är, sade Périquier. Konferensen som samlat 250 deltagare delade upp sig på fyra kommittéer: Den första kommittén behandlade den parlamentariska funktionen och kontrollen av regeringen, och diskuterade främst de politiska partiernas roll, den parlamentariska kontrollen och den juridiska kontrollen. — Den andra kommittén behandlade utbildningsväsendet och demokratin och gick särskilt in på problem som ojämlikheten när det gäller få tillfälle till högre utbildning samt skolans och lärarutbildningens ideologiska inflytande på elevernas inställning till demokratin. — Den tredje kommittén behandlade massmedia och demokratin och diskuterade bl. a. frågan om media utgjorde en demokratisk motvikt. — Den fjärde kommittén slutligen diskuterade de utomparlamentariska krafterna och demokratin. Bl. a. intresserade den sig för korporationernas inflytande på de demokratiska politiska besluten.

Till januarimötet presenterade juridiska utskottet ytterligare en rapport (dok. 3911) av Périquier. En rad andra utskott bidrog med egna yttranden. Rapportör för det politiska utskottet (dok. 3925) var fru Liv Aasen, norsk socialdemokrat, för kulturutskottet David van Ooijen, nederländsk socialdemokrat, för vetenskapsutskottet Klaus Richter, tysk socialdemokrat. I församlingsdebatten deltog även Luxemburgs premiärminister Gaston Thorn.

Debatten under konferensen och under dess uppföljning i den parlamentariska församlingen har rört sig kring frågan om hur demokratin skall kunna anpassa sig till den alltmer komplicerade samhällsutvecklingen. Hur skall parlamenten kunna fullgöra sin kontrolluppgift av regering och förvaltning efter hand som den statliga verksamheten griper allt djupare in i det dagliga samhällslivet? Vilken roll bör de politiska partierna spela? Hur skall den enskilde medborgaren kunna göra sin röst hörd? Hur skall skolan reformeras för att kunna fostra demokrater? Många idéer till förbättring av de existerande systemen har väckts. Utveckling av informationssystemen för parlamenten, spridning av JO-institutionen till allt fler länder, decentralisering av beslutsfunktionerna till regional, kommunal och lokal nivå osv. Frågan om televisionens positiva och negativa roll har livligt debatterats i samband med frihetsbegreppet. – Europarådet har nu gripit tag i vitala frågor om demokratis framtida utveckling. Församlingen beslöt i en resolution (nr 650) att hålla ett symposium om de politiska partiernas roll i den parlamentariska demokratis utveckling. Församlingens utskott för vetenskap och teknologi gavs direktiv (nr 363) att undersöka möjligheterna att närmare granska TV-satelliterna, det bruk som görs av dem nu och vad som planeras för framtiden.

Under januarimötet lägnade församlingen en stor debatt åt *havsrätten och havens resurser* (se även nedan under jordbruksfrågorna). Det juridiska utskottet – rapportör: den brittiske konservative ledamoten Percy Grieve – hade framlagt en rapport (dok. 3910) om *FN:s havsrättskonferens* innehållande förslag till en rekommendation och ett direktiv. Rekommendationsförslaget innehöll ett beklagande av att flera länder ensidigt beslutat utvidga sina fiskevattensgränser till 200 sjömil och hemställan till ministerkommittén att ett möte mellan Europarådsländerna måtte anordnas före havsrättskonferensens avslutande session. Medlemsländerna borde vid detta möte söka komma fram till gemensamma ståndpunkter inför konferensen. Rekommendationsförslaget mötte skarpt motstånd från norsk sida men antogs av församlingen som rekommendation (nr 797). I direktiv nr 361 fick juridiska utskottet i uppdrag att lägga fram en ny rapport efter havsrättskonferensens avslutande med yttrande från jordbruksutskottet i vad avser fiskefrågorna. Kulturutskottet instruerades att studera frågan om kulturarvet på havsbotten. Juridiska utskottet instruerades att studera de legala aspekterna på olika projekt utanför kusterna och särskilt beakta möjligheterna att införa en skadeståndsskyldighet för därvid uppkommande skador.

Vid januarimötet behandlade församlingen även den *Europarådskonvention om bekämpande av terrorismen* som just framlagts och som samma vecka undertecknades av bl. a. Sverige. I resolution nr 648 uttrycker församlingen sin tillfredsställelse över att konventionen kunnat läggas fram snabbt. Å andra sidan framförs missnöje med att församlingen, som tagit initiativet till konventionen, icke beretts tillfälle yttra sig över texten.

8. Kultur och utbildning

Vid majmötet debatterade den parlamentariska församlingen demokratiseringen av scenkonsten och musiken. Till grund för debatten låg en rapport av den brittiske delegaten Andrew Faulds (labour) vilken i sin tur byggde på ett symposium mellan politiker, konstnärer och tjänstemän som hölls i Aten i mars 1976. I rapporten och i den livliga debatt som ägde rum ventilerades framför allt konstnärernas ekonomiska och sociala ställning, där knäckfrågan var huruvida staten skall i större eller mindre utsträckning subventionera teatern och musiken. En resolution (nr 624) antogs där statens ansvar för scenkonstens fortlevnad betonades. Till ledning för kulturministrarnas möte i Oslo i juni 1976 formulerades i resolutionen allmänna principer för den demokratiska förnyelsen av scenkonsten. I en rekommendation (nr 781) uppmanades ministerkommittén att uppmärksamma dessa principer och att utreda frågan om artisternas sociala status.

Vid septembermötet hölls en debatt om *invandrarnas utbildning och kulturella utveckling* mot bakgrund av en rapport (dok. 3843) som framlagts av kultur- och utbildningsutskottet, rapportörer: den västtyska ledamoten Erika Wolf (kristdemokrat) och den turkiske ledamoten Mustafa Ustündag (folkrepubl.). Rapporten belyser särskilt de problem som sammanhänger med den stora grupp turkar som arbetar i Västtyskland, och de texter som lades fram för församlingen bär i hög grad prägel av kompromiss mellan turkiska och tyska synpunkter. – I församlingens rekommendation (nr 786) uttalas att mötet mellan flera kulturer kan utgöra en källa för ömsesidigt berikande men att likväl de svårigheter invandrarna möter av kulturellt slag och i utbildningshänseende kan försvåra de sociala problemen. Ministerkommittén uppmanas bl. a. att förmå medlemsregeringarna att börja infria redan gjorda åtaganden om invandrarbarnens skolgång, att utreda frågan om de kvinnliga invandrarnas särskilda svårigheter samt att anta den konvention om invandrarnas rättsliga ställning som legat på ministerkommitténs bord i flera år. Församlingen antog även en resolution (nr 631) med uppmaning till dess egna medlemmar att stödja samarbetet mellan berörda länder till förmån för invandrarnas utbildning och kulturella utveckling; vidare att väcka frågor om invandrarna i sina parlament och att driva på sina regeringar att anta särskilda handlingsprogram till stöd åt invandrarna.

Samarbetet med UNESCO var föremål för en kortare debatt, och församlingen antog en resolution (nr 637) i frågan där Europarådets beredvilighet att samarbeta med UNESCO i alla frågor av gemensamt intresse för de båda organisationerna bekräftades.

Under Europarådets egid utropades år 1975 till *byggnadsminnesåret*. En kampanj startade i medlemsländerna för att rikta uppmärksamheten på det arkitektoniska arvet. Aktiviteten har icke helt avstannat vid årets utgång utan fortsätter, med Europarådsförsamlingens kulturutskott som pådri-

vande kraft. Vid septembermötet antog församlingen en rekommendation (nr 788) om *åtgärder för uppföljning av framstegen inom byggnadsvården*.

Medlemsregeringarna uppmanas att tillsätta en *ombudsman* eller ett råd för det europeiska arkitekturavet med uppgift att hålla uppsyn över efterlevnaden av 1975 års Amsterdamdeklaration.

Församlingen antog även en särskild resolution (nr 636) om *skydd åt byggnadsminnesmiljön i Istanbul*.

9. Vetenskap och teknologi

Den fjärde konferensen mellan parlamentariker och vetenskapsmän under Europarådets egid avhölls i Florens under tiden 12–14 november 1975. I den deltog omkring 150 parlamentsledamöter, forskare, forskningsadministratörer, industrimän och fackföreningsrepresentanter. Konferensens tema var *”Vetenskapen och människans framtid i det europeiska samhället”*. – Europarådsförsamlingen antog vid septembersessionen flera texter som uppföljning av konferensen. Till grund för debatten låg en rapport (dok. 3832) från kulturutskottet, presenterad av två rapportörer, nämligen Christian Lenzer, Västtyskland (CDU) och Kenneth Warrep, Storbritannien (konservativ). I en lång rekommendation (nr 789) följs konferensens resultat upp genom förslag till ministerkommittén uppdelade på fem delar. *Del 1* – vetenskapens och teknologins utmaning mot det europeiska samhället – går ut på att regeringarna måste ikläda sig nytt ansvar grundat på en alltmer global vision om de regionala problemen och världens komplexitet och inbördes beroende. *Del 2* – hur den framtida regeringens beslutsfattande skall fungera – ger förslag på hur regeringarna skall kunna möta allt större, omfångsrikare, mer sammansatta och sinsemellan alltmer beroende problem i en tid med snabb teknisk utveckling och snabbt skiftande förväntningar från väljarna. I *del 3* – om vetenskapen, industrisamhället och miljön – fastslås att teknologisk innovation icke får eftersträvas för dess egen skull utan måste inriktas på samhällets behov och på att förbättra livskvaliteten. I *del 4* ges förslag om rationalisering av det europeiska samarbetet på den vetenskapliga forskningsområde. I *del 5* slutligen – om socialvetenskaparnas roll – varnas för att den i Europa nästan uteslutande statligt finansierade forskningen inom socialvetenskaperna skall bli beroende av de dominerande politiska och ekonomiska gruppernas intressen.

I resolution nr 633 om *stärkande av parlamentets roll*, även den baserad på förslagen från konferensen i Florens, föreslås parlamenten i Europa skaffa sig bättre utrustning för information och analytiska system, efter den amerikanska kongressens förebild, för att mer effektivt kunna utföra sina kontroll- och granskningsuppgifter.

Församlingen utfärdade även ett direktiv (nr 359) till utskottet för vetenskap och teknologi att förbereda en femte konferens mellan parlamentari-

ker och forskare. Det preliminära temat för nästa konferens är hur vetenskap och teknologi kan bidra till att utveckla nya system för demokratisk kontroll och jämvikt.

Under septembermötet debatterade församlingen även *koordinationen av datainformationssystem i de europeiska parlamenten*. Ett särskilt underutskott för datafrågor under vetenskapsutskottet arbetar sedan flera år på att förbättra de enskilda parlamentens resurser när det gäller informationsinsamling och -systematisering. Utskottet söker även främja ökat samarbete mellan parlamenten i Europa och de internationella parlamentariska församlingarna i informationsfrågor. Till septembermötet hade utskottet och dess rapportör Ronald W. Brown (brittisk labour) lagt fram en rapport (dok. 3837). I resolution nr 634 konstaterar församlingen att den europeiska talmanskonferensen vid sitt möte i Bonn i juli 1976 beslutat inrätta ett system för parlamentarisk forskning och dokumentation på försöksbasis. Församlingen kommer att anordna ett expertmöte under 1977 för dataexperter och dokumentationsexperter från medlemsparlamenten m. fl. De olika parlamenten uppmanas i resolutionen att bl. a. se till att det i den nationella lagstiftningen uttryckligen nämns om en lag tillkommit som följd av ett Europarådsinitiativ.

Sedan fem år driver utskottet för vetenskap och teknologi en *verksamhet för vetenskapligt samarbete* på skilda områden. Ett antal arbetsgrupper har bildats i vilka parlamentariker och vetenskapsmän tillsammans söker främja och koordinera forskningen i olika länder inom vederbörande arbetsgrupps område. Som exempel på sådana arbetsgruppers arbetsområden kan nämnas rymdbiofysik, trombosforskning, tandkaries, polarforskning, tvättning av husfasader, fysikaliska och kemiska tekniker inom arkeologin. För samordningen mellan de olika arbetsgrupperna svarar en Joint Committee on Scientific Cooperation med deltagande av parlamentariker och forskare.

Till septembermötet förelåg en verksamhetsberättelse (dok. 3840) över arbetet under de gångna åren utarbetad av den franske socialisten André Boulloche. Med anledning av rapporten antog församlingen ett direktiv (nr 360) till vetenskapsutskottet att fortsätta sin verksamhet för vetenskapligt samarbete enligt samma grunder som hittills. Utskottet åläggs särskilt att uppmuntra samarbetsorganisationer mellan vetenskapsmän och parlamentariker i medlemsländerna. I rapporten hade den svenska riksdagens sällskap Riksdagsmän och forskare, RIFO, anförts som exempel på sådant samarbetsorgan.

Den europeiska rymdstyrelsen. ESA, bildades genom en internationell konvention den 30 maj 1975, som en fortsättning av ESRO. Vid septembermötet debatterades rymdstyrelsens verksamhetsberättelse för 1974 och 1975, som gjorts till föremål för en rapport (dok. 3833) från vetenskapsutskottet, vars rapportör i denna fråga var den italienske kristdemokraten Renato Treu. I rekommendation nr 790 uppmanas ministerkommittén

att föreslå medlemsregeringarna att bl. a. sammanträda i ESA:s råd på ministernivå varje år samt att utnyttja ESA för samordning av europeisk rympolitik i internationella organ som FN, Intelsat, WMO, ITU och UNESCO.

10. Miljövård

Församlingen debatterade *miljöpolitiska frågor i Europa* under januari-mötet. Till grund för debatten förelåg en rapport (dok. 3907) från utskottet för regionalplanering och kommunala frågor. Rapporten hade sammanställts av den franske socialisten Claude Delorme. I den rekommendation (nr 800) som antogs varnades medlemsregeringarna för att skära ned miljövårdsprogrammen under tider med ekonomiska svårigheter. Ministerkommittén rekommenderades att ytterligare bygga ut samarbetet inom Europarådet på miljövårdssidan. Arbetet på en konvention till skydd för vilda djur borde påskyndas. Konventionsförslaget om skydd av internationella vattendrag mot nedsmutsning borde framläggas för undertecknande.

11. Kommunala och regionala frågor

Församlingen antog en rekommendation (nr 801) om *införande av sommartid i Europa*. Från svensk sida uttalade Nils Erik Waåg att införande av sommartid i Sverige knappast skulle ha några positiva effekter från vare sig energisynpunkt eller för bättre utnyttjande av fritiden. Om övriga Europarådsländer införde sommartid borde emellertid även Sverige göra det.

Till januarimötet förelåg en rapport (dok. 3914) om *två ministerkonferenser*, nämligen en i Bari i oktober 1976 mellan *regionplaneministrarna* och en i Athen i november 1976 mellan *kommunministrarna*. Rapporten hade framlagts av den tyske socialdemokraten Karl Ahrens på vägnar av utskottet för regionalplanering och kommunala frågor. I rekommendation nr 802 uppmanas ministerkommittén att på Europarådets arbetsprogram uppta en rad av de frågor som föreslagits av ministerkonferenserna. Ett särskilt europeiskt regionplaneinstitut borde inrättas. Ministerkommittén uppmanas vidare att uppmärksamma möjligheterna till kontakt med de öst-europeiska länderna i regionplanefrågor i Helsingforsdokumentets anda. Slutligen bör arbetet på en konvention om interkommunalt samarbete över nationsgränserna slutföras.

Under tiden 26–28 april 1976 avhölls i Strasbourg den *elfte sessionen av Konferensen för kommunala och regionala myndigheter i Europa*. Konferensen är ett Europarådsorgan och har erkänts av ministerkommittén som representativ för medlemsländernas kommunala och regionala myndigheter.

Parlamentariska församlingen avlåter yttrande över de resolutioner som antas av konferensen och som därefter går vidare till ministerkommittén för ev. åtgärder i form av anslagsbeviljanden eller andra beslut. Vid janua-

rimötet antog församlingen ett yttrande (nr 80) baserat på en rapport (dok. 3884) från utskottet för regionalplanering och kommunala frågor, utarbetad av den franske ledamoten Pierre Weber (independent).

12. Jordbruksfrågor

Till den under p. 7 omnämnda debatten om havsrätten och havens resurser förelåg även en rapport om *bevarande av havens levande resurser* (dok. 3904) utarbetad av den irländske ledamoten Mark Killilea (Fianna Fail) för jordbruksutskottet. Efter en livlig debatt antog församlingen en rekommendation (nr 798). Mot bakgrund av de just inrättade nya fiskezonerna om tvåhundra sjömil och riskerna för utfiskning föreslår församlingen att ett meningsutbyte om åtgärder för fiskets bevarande kommer till stånd under andra hälften av 1977 mellan alla berörda parter – vetenskapsmän, fiskare, konsumentrepresentanter, politiker, myndigheter. Regeringarna uppmanas se över sin politik i vad avser fiske av konsumtionsfisk resp. industrifisk. Vidare bör de gemensamt driva igenom effektiva åtgärder för att bestämmelser om maskstorlek, minimimått för fångad fisk, fiskesäsonger etc. efterlevs. De bör slutligen sätta upp ett system för att övervaka fiskbeståndets tillgänglighet.

Ämnet för församlingens jordbruksdebatt vid januarimötet var *utvecklingen av jordbrukets struktur i Europa*. En rapport (dok. 3905) utarbetad av den tyske delegaten Fritz Kempfler (CDU/CSU) hade framlagts av jordbruksutskottet. I rapporten redovisas en enkätundersökning av de åtgärder för modernisering av jordbruksstrukturerna som vidtagits i medlemsländerna. I församlingsdebatten yttrade sig från svensk sida Uno Hedström som först uppehöll sig vid de särskilda problem jordbruket i glesbygder som Norrland har att dras med. Jordbruket utgör en nödvändig del av näringslivet på landsbygden även om det inte längre är huvudnäringen. Han nämnde att man i Norrbotten nu planerar att åter lägga 10 000 hektar jord under plogen på mark där jordbruket relativt nyligen lagts ned. – Hedström övergick sedan till ägarstrukturen och pekade på den oroande utveckling som äger rum i svenskt jordbruk till följd av markprisernas snabba stegring. Markpriserna är nu så höga att det för en jordbrukare utan egen förmögenhet är omöjligt att skaffa sig en gård. I stället köps jordbruksmarken upp av kapitalstarka personer som icke är bönder. Med nuvarande utveckling riskerar vi en ny feodalism med stadsbor som äger jordbruksmarken och arrendatorer som brukar den. Denna trend måste hejdas, eventuellt genom att det allmänna i ökad utsträckning går in som ägare till jordbruksmarken, sade Hedström.

Församlingen antog en resolution (nr 647) i ämnet. Församlingen konstaterar att jordbrukets produktion stigit men är "inte övertygad om att den hittillsvarande strukturella utvecklingen har lett till bästa resultat vad avser vinster i socialt avseende". Vid förbättring av strukturen bör man utgå från att den motivation som härleds av personligt initiativ och familje-

jordbruk är nödvändig. Församlingen framhåller vidare att lånesubventioner har sina fördelar men också sina risker, att den regionala planeringen är viktig samt att den fortsatta utvecklingen bör underlätta medlemsländernas bidrag till att lösa världens livsmedelsproblem.

13. Befolknings- och flyktingfrågor

Vid majmötet antogs en resolution (nr 628) om *flyktingarna från Portugals forna kolonier i Afrika*. I denna pekas på de svårigheter landet har att försörja dessa människor som riskerar att bli nödlidande. Europas regeringar uppmanas att icke sky några ansträngningar för att bereda bostäder åt de hemvändande före vintern och att undersöka möjligheterna att i resp. länder ta emot ett antal portugisiska repatrierade eller bistå med att finansiera deras emigration till andra kontinenter.

Utskottet för befolknings- och flyktingfrågor sammanträdde sommaren 1976 i Göteborg för att bl. a. diskutera invandrarnas deltagande i kommunalvalen med invandrarverkets chef Kjell Öberg. Till septembermötet hade utskottet lagt fram ett förslag till rekommendation om *utlänningars politiska rättigheter och ställning*, baserat på en rapport (dok. 3834) av den grekiske delegaten Andreas Andrianopoulos (nya demokratiska partiet). Anita Gradin hade för politiska utskottets räkning presenterat ett utlåtande (dok. 3828). Förslaget till rekommendation innehöll uppmaning till medlemsländerna att överväga att ge invandrarna rätt att delta i kommunalval enligt den svenska modellen. Förslaget föll dock igenom vid församlingens omröstning vid septembersessionen och behandlingen uppsköts till januarimötet, då en mindre långtgående text antogs (rek. nr 799). Församlingen uppmanar ministerkommittén att uppdra åt sin expertkommitté att utarbeta detaljerade förslag för inrättande av konsultativa invandrarråd på den kommunala nivån. Regeringarna bör studera erfarenheterna från de länder som etablerat rösträtt för invandrare. Slutligen bör Mänskliga rättighetskonventionens artikel 16 ändras så att inskränkningar i utlänningars yttrande- och föreningsfrihet förbjuds.

Församlingen antog vid septembermötet en rekommendation (nr 787) om *harmonisering av urvalspraxis vid tillämpningen av 1951 års Genèvekonvention om flyktingstatus, med 1967 års tilläggsprotokoll*. I rekommendationen föreslås att Europarådet för in detta ämne under Område VIII (rättsligt samarbete) i sin treårsplan samt att en ad hoc-kommitté tillsätts för att utreda frågan.

I resolution nr 632 om *uppföljning av ILO-konvention nr 143 och ILO-rekommendation nr 151* fäster församlingen medlemsstaternas uppmärksamhet vid att dessa instrument kan ratificeras styckvis om svårigheter skulle uppstå att ta dem helt.

Förteckning bifogas över samtliga de beslut i form av rekommendatio-

ner, resolutioner etc. som fattats av församlingen och dess ständiga utskott under den period som föreliggande redogörelse avser.

Fullständig dokumentation från församlingens arbete finns att tillgå vid riksdagens internationella sekretariat.

Beslut fattade i Europarådets parlamentariska (rådgivande) församling och dess ständiga utskott under 28:e årssessionen (maj 1976—januari 1977)

Rekommendationer

- nr 780 om Europarådets personalreglemente
 - 781 om Europarådets åtgärder för scenkonstens och musikens framtid
 - 782 om uppföljningen av slutakten från konferensen för säkerhet och samarbete i Europa
 - 783* om skydd åt fåglar och deras häckningsplatser i Europa
 - 784* om slutsatserna från det andra europeiska symposiet rörande gränsregioner
 - 785* om de i lantbruket arbetandes hälsa och säkerhet
 - 786 om invandrarnas utbildning och kulturella utveckling
 - 787 om harmonisering av urvalspraxis enligt 1951 års Genève-konvention om flyktingars status, och 1967 års protokoll
 - 788 om arrangemang för uppföljning av byggnadsvårdens framsteg
 - 789 om vetenskapen och människans framtid i det europeiska samhället (resultatet av den fjärde konferensen mellan parlamentariker och vetenskap – Florens 12–14 november 1975)
 - 790 om den europeiska rymdstyrelsen
 - 791 om skyddet av de mänskliga rättigheterna i Europa
 - 792 om införande av ett internationellt sjukvårdskort
 - 793 om Tindemans-rapporten och Europarådet
 - 794 om kontroll av vapentillverkning och vapenhandel
 - 795** om 20:e verksamhetsberättelsen från FN:s höge flyktingkommissaries kontor
 - 796** om 20:e verksamhetsberättelsen från Europarådets särskilde representant för nationella flyktingar och överbefolkning
 - 797 om FN:s havsrättskonferens
 - 798 om bevarande av havens levande resurser
 - 799 om utlänningars politiska rättigheter och status
 - 800 om miljöpolitiken i Europa
 - 801 om införande av sommartid i Europa
 - 802 om regionalplanering i Europa
- Sammanfattning av konferensen mellan de ansvariga ministrarna för regionalplanering (Bari den 21–23 oktober 1976) och konferensen mellan de ansvariga ministrarna för kommunala frågor (Athen den 25–27 november 1976)

- 803 om Europarådets allmänna politik
Europeisk solidaritet
- 804 om skydd av arbetare mot arbetslöshetens följder
- 805 om Europarådets relationer med arbetsmarknadens parter

Resolutioner

- nr 617 om uppföljningen av Amsterdam-kongressen rörande det arkitektoniska arvet i Europa (21–25 oktober 1975)
- 618 om förberedelserna för ett sjätte seminarium om internationell frivilligtjänst
- 619 om quorum i församlingen och dess utskott (revisjon av procedurreglerna)
- 620 om insändande av församlingsmedlemmarnas kreditivbrev
- 621 om den politiska innebörden av "nord-syddialogen"
- 622 om utvecklingssamarbetet
- 623 med svar på den femte verksamhetsberättelsen från FN/FAO:s världslivsmedelsprogram
- 624 om demokratisk förnyelse av de framställande konsterna
- 625 om uppföljningen av slutakten från konferensen om säkerhet och samarbete i Europa
- 626 om flygtransporter i Europa
- 627 om situationen i Portugal
- 628 om flyktingarna från de forna portugisiska kolonierna i Afrika
- 629* om regionalpolitikens ekonomiska aspekter
- 630 om monetära problem i Europa till följd av oljekrisen
- 631 om invandrarnas integration i samhällslivet i utbildningshänseende och i kulturellt hänseende
- 632 om uppföljningen av internationella arbetsorganisationens konvention nr 143 och rekommendation nr 151
- 633 om stärkande av parlamentens roll
- 634 om samordning av datainformationspolitiken i Europa
- 635 om skyddet av de mänskliga rättigheterna i Europa
- 636 om skyddet av det arkitektoniska arvet i Istanbul
- 637 om samarbetet med UNESCO
- 638 med svar på OECD:s årsredogörelse för 1975
- 639 om multinationella företag
- 640 om läget i Spanien
- 641 om Europarådets allmänna politik – Västeuropa och läget i Afrika söder om ekvatorn
- 642 om kontroll av vapentillverkning och vapenhandel
- 643 om medlemskap i församlingens politiska grupper (art 41 procedurreglerna)

- 644 om ordningsfrågor
(art 32 och 33 procedurreglerna)
- 645 om anordnande av ett kollokvium för bevarande av havens levande resurser
- 646 om fast bosatta utlänningars status i samband med de första direkta valen till det europeiska parlamentet
- 647 om utvecklingen av jordbrukets strukturer i Europa
- 648 om den europeiska konventionen för bekämpning av terrorism
- 649 om anordnande av ett symposium rörande den europeiska sociala stadgan
- 650 om utvecklingen av de demokratiska institutionerna i Europa

Direktiv

- nr 357 om vetenskapligt och teknologiskt samarbete mellan Europas länder
- 358 om multinationella företag
- 359 om den femte konferensen mellan parlamentariker och vetenskapsmän
- 360 om den vetenskapliga samarbetsverksamheten — nuläge och framtidsutsikter
- 361 om FN:s havsrättskonferens
- 362 om regionplanering
- 363 om direkt överföringsteknik via satellit

Yttrande

- nr 75 över budgetprogrammet för församlingens verksamhet 1977
- 76* om förslagen från regeringskommittén för den europeiska sociala stadgan till ändringar i övervakningsreglerna för den sociala stadgan
- 77* över Europarådets budgetar för åren 1974, 1976 och 1977
- 78 om Portugals anslutning till Europarådet
- 79 över budgetprogrammet för församlingens verksamhet 1977 (tilläggsyttrande)
- 80 över de texter som antagits vid elfte sessionen av konferensen för kommunala och regionala myndigheter i Europa (Strasbourg den 26–28 april 1976)

* antagen av ständiga utskottet den 28 juni 1976

** antagen av ständiga utskottet den 7 december 1976

